

Voorwoord

Cultuur is de zuurstof van de samenleving, zonder kunst en erfgoed verstikt zij. Cultuur doet een appel op onze verbeeldingskracht. Kunst en erfgoed komen voort uit creatief denken en handelen, en inspireren op hun beurt ook weer tot creativiteit. Kunstwerken en gebouwen uit heden en verleden, voorstellingen, concerten, films, boeken en vele andere culturele uitingvormen laten ons kennismaken met andere werelden en denkbeelden en plaatsen daarmee onze eigen normen en waarden in een breder perspectief.

Cultuur biedt ook een emotionele vrijplaats. Cultuur kan gevoelens van ontroering, troost en ontspanning veroorzaken, of juist walging, angst of medelijden oproepen. Kunstenaars zijn dé vertellers en verbeelders van onze samenleving. Cultuur kan ons verbinden, raken, veranderen en verwonderen. Het is de onmetelijke waarde van cultuur die ons heeft aangezet tot dit advies.

Wij brengen dit stelseladvies uit op verzoek van minister Van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Op basis van onze recente analyses van het culturele leven en van het cultuurbeleid concluderen wij dat het nationale subsidiestelsel voor cultuur aan herziening toe is. Niet omdat er geen goede besteding van de beschikbare middelen plaatsvindt. Er worden bijzondere en waardevolle prestaties geleverd en ondersteund. Er is veel cultuur om te koesteren, te beschermen, te overdenken en te bespreken. Binnen én buiten het gesubsidieerde stelsel treffen we creativiteit en cultuur van hoog niveau aan. Maar we merken ook dat kunstenaars en publiek van die verschillende cultuurvormen elkaar momenteel nog te weinig vinden. Om die uitwisseling te stimuleren is vernieuwing van het landelijke cultuurbestel nodig.

De Raad voor Cultuur heeft zich de afgelopen drie jaar ingespannen om de kracht van het culturele leven in Nederland te verkennen. We brachten werkbezoeken aan steden en voerden gesprekken met kunstenaars, creatieven en vele andere professioneel en vrijwillig betrokken mensen die op een of andere manier een bijdrage leveren aan culturele prestaties en de distributie daarvan naar het publiek. Vooral onze recente reeks adviezen over de sectoren muziek, dans, theater, muziektheater, musea, letteren en bibliotheken, beeldende kunst, ontwerp, audiovisuele disciplines, en monumenten en archeologie geven een schat aan inzichten over de staat van het huidige cultuuraanbod. ^[1]

De raad heeft ook knelpunten in het cultuurbeleid geconstateerd, zowel in de Culturele basisinfrastructuur (BIS) en het beleid van de rijkscultuurfondsen, als daarbuiten. Veel van die knelpunten zijn een gevolg van de bezuinigingen die in 2013 werden doorgevoerd en die een grote impact hebben gehad op het culturele leven. Ze hebben geleid tot het compleet wegvallen van belangrijke schakels in het stelsel. Andere knelpunten vloeien voort uit het feit dat delen van het culturele aanbod lange tijd onvoldoende onder de aandacht zijn gevallen van overheden. Te denken valt aan nieuwe(re) of onbekende(re) disciplines en genres, of aan interdisciplinaire ontwikkelingen.

In het voorliggende advies doen wij aanbevelingen om die knelpunten op te lossen en om als Rijk optimaal invulling te geven aan de vier doelstellingen van cultuurbeleid die wij in de verkenning 'Cultuur voor stad, land en regio' hebben geformuleerd.

Het is daarvoor belangrijk dat er meer samenwerking komt tussen Rijk, provincies en gemeenten, om zo cultuur voor meer mensen relevantie te geven. Er bestaat behoefte aan een stelsel dat bijdraagt aan een innovatief, inclusief en vernieuwd cultuurbeleid, waarin de betekenis van cultuur tot zijn recht komt, talent zich kan ontpoppen en ontwikkelen en